

УДК 821.112.2-312.4.09:[159.964.22:343.611-051

DOI 10.31654/2520-6966-2025-26F-112-99-108

Тверітінова Т. І.

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри світової літератури Київського
столичного університету імені Бориса Грінченка

titveritina@gmail.com

ORCIDID: 0000-0002-7731-2040

Біля витоків детективного жанру: Е. Т. А. Гофман як попередник Е.А. По

У роботі досліджуються жанрові особливості твору Е.Т.А. Гофмана «Панна Скюдери», який передував появі детективних новел Е.А. По, що надає підстави розглядати Гофмана як фундатора детективного жанру. Розглядаються патерни детективного сюжету в творі «Панна Скюдери»: постановка проблеми (вбивство ювеліра), поява даних, необхідних для її розв'язання (арешт підозрюваного), з'ясування істини (яким паралельно займаються слідчий, поліцейський і приватна особа – письменниця Мадлен Скюдери), підбиття підсумків (які можливі за умови залучення кількох нараторів і поступової розгадки таємниці).

Досліджується типологія героїв, яка характерна для будь-якого детективного твору: злочинець, жертва, підозрювані, детективи. Якщо слідчий подається як суворий страж порядку, то поліцейський викликає неабиякий інтерес. Лейтенант Дегре у Гофмана є прообразом авантюрного сищика з класичного детективу: спритний, винахідливий, схильний до гри, еротескності і переодягань. Втім у прагненні викрити злодія він теж безуспішний, але не через обмежені розумові здібності, а через власне уявлення про нормальне і можливе.

Відзначається новаторство Гофмана в дослідженні психології серійного вбивці, що пізніше здобуло визначення в психіатрії як «синдром Кардіальяка». Гофман вперше порушує тему роздвоєння героя на генія і злочинця, що, згідно з фрейдистською теорією, пояснюється як боротьба Ероса і Танатоса, яка є визначальною основою життя і психічної діяльності людини. Під час дослідження зроблено порівняльний аналіз образів головної героїні Гофмана та її можливої літературної наступниці міс Марпл із серії детективних творів А. Крісті.

Ключові слова: детектив, Е.А. По, Е.Т.А. Гофман, «Панна Скюдери», детективний сюжет, типологія героїв, авантюрний сищик, психологія серійного вбивці, Ерос – Танатос, А. Крісті, міс Марпл.

В історії світової літератури фундатором детективного жанру зазвичай називають американського письменника Е. А. По. До циклу його класичних детективних новел відносять «Вбивство на вулиці

Морг» (1841), «Таємниця Марі Роже» (1842), «Золотий жук» (1843), «Викрадений лист» (1844). В зарубіжному літературознавстві дослідники Д. Скеггс, Дж. Саймонс, Ю. Ковальов, Л. Дмитрієва та ін. до зазначеного циклу додають ще новелу «Ти єси!» («Thou Art the Man!», 1844). Е. А. По називав ці твори раціоцінаціями (ratiocinations), що означає «процес точного мислення», «логічне або систематичне мислення» [10]. Дослідники Дж. Саймонс, Г. Сальгадо, Л. Дмитрієва та ін. у новелістиці письменника виділяють логічні детективні твори (переважно міні-цикл про Огюста Дюпена, де описується використання індуктивного та дедуктивного методів при розв'язанні загадки злочину) та новели самовикриття («Чорний кіт», «Барильце Амонтільядо», «Серце-викривач» та ін.), в яких розкривається психологія злочинців.

Мистецтвознавець І. Белза називав Е. А. По «американським Гофманом», тому що творчість обох письменників належала до гротескно-сатиричної течії світового романтизму. На нашу думку, Е. Т. А. Гофмана можна сприймати як попередника Е. А. По в зародженні детективного жанру. «Панна Скюдері» – єдиний твір у літературній спадщині Гофмана, який має ознаки детективу. В сучасному гофманознавстві основна увага приділяється дослідженню романістики письменника (А. Дюмонт, Й. Штробель), особливостям романтичного світосприйняття (Р. Сафранські, Г. Осіпчук, А. Куліченко, О. Хабарова), пізньої творчості (Р. Друкс, Т. Ейхер, О. Тинашева), проблемам сучасного прочитання творів (В. Зеґебрехт, Н. Штейнеке, І. Лаптева та ін.). Попри активне дослідження гофманівського романтичного універсуму в окремих творах (як от «Малюк Цахес на прізвисько Цинобер», «Золотий горнець», «Еліксири сатани», «Життєва філософія кота Мура» та ін.) поза увагою літературознавців опинилася «Панна Скюдері», жанрові особливості якої, на наш погляд, є недостатньо вивченими. Це й обумовило вибір нашого дослідження.

Мета статті – визначити ознаки детективного жанру в творі Е.Т.А. Гофмана «Панна Скюдері», проаналізувати типологію героїв, які зазвичай властиві творам означеного жанру, зробити компаративний аналіз образів головної героїні Гофмана та її можливої літературної наступниці міс Марпл із серії детективних творів А. Крісті. В роботі застосовані культурно-історичний, текстуальний, компаративний, психоаналітичний методи дослідження.

Повість Гофмана «Панна Скюдері» («Das Fräulein von Scuderi») була написана 1818 року й увійшла до збірника «Серапіонові брати» (1819–1821). Відомо, що письменник для відтворення колориту

паризького життя XVII століття вивчав історичні джерела про добу Людовика XIV. Головна героїня твору – реальна історична особа Мадлен де Сюдєрі (1607–1701), відома французька письменниця, представниця преціозної літератури, шанувальниками якої були Людовик XIV та маркіза де Ментенон. Решта персонажів і події були вигадані і майстерно введені в сюжет незвичайної історії. Повість підпорядкована заданій у творах збірника побудові, так званій «скриньовій техніці», що дозволяла розкрити внутрішній світ загадкового злочинця крізь призму сприйняття кількох наративів.

Вже на початку своєї оповіді Гофман визначає подієвий хронотоп: місце дії – Париж, час – осінь 1680 року. Відтворюючи історичний колорит того часу, письменник занурює читачів в особливості криміногенної атмосфери, яка панувала як на вулицях міста, так і в маєтках високородної знаті. Нічні вбивства і пограбування доповнювалися гучними процесами про отруєння задля отримання спадку, звільнення від чоловіка або просто «задля втіхи»: «Саме в той час Париж став ареною найпідступніших злочинів, саме тоді з'явився пекельний винахід, що давав змогу легко здійснювати їх» [5]. Події розгортаються навколо вбивства відомого ювеліра; серед тих, хто хоче дізнатися правди і знайти злочинця, – не тільки представники поліції й влади, а й донька вбитого, і відома письменниця, літня панна Мадлен де Сюдєрі.

Як зазначає Ц. Тодоров, детективна оповідь містить дві історії: історію злочину та історію розслідування, які не пов'язані між собою [4, с. 46-48]. Історія злочину знаходиться в категорії минулого і закінчується до того, як починається розслідування. Історія розслідування відбувається в теперішньому часі, її основна мета – з'ясування істини. На думку вченого, характерними ознаками детективної літератури є не тільки з'ясування причиново-наслідкових зв'язків, але й такі прийоми, як часові зміщення й перестановки, вибудова подієвого ланцюжка після факту здійснення злочину. Аналізуючи оповідну структуру детективного твору, Р. Барт визначає базовий код цього жанру – «код Загадки, який стимулює бажання дізнатися відповідь, створює напружене очікування й активізує процес мислення» [2, с. 19-20].

В сюжеті повісті Гофмана можна визначити чотири структуроутворюючі елементи, які зустрічаються в будь-якому детективному творі.

1. Постановка проблеми. Сталося вбивство відомого ювеліра Рене Кардільяка.

2. Поява даних, необхідних для її розв'язання. Імовірний вбивця, челядник ювеліра Олів'є Брюсон, заарештований, але донька вбитого

не вірить в його злочин, благаючи про справедливість стражів порядку та її випадкову благодійницю Скудері.

3. З'ясування істини. «У Скудері ворухнулась підозра, що тут схована якась таємниця і їй захотілось повірити, що Олів'є невинний» [5]. Тому вона активно втручається в процес пошуків істини: відвідує голову палати розслідувань Ларені, домагається зустрічі з заарештованим у в'язниці, радиться з відомим паризьким адвокатом д'Анділії, приймає полковника королівської гвардії Міосана, нарешті, використовуючи свої зв'язки, звертається до короля. Паралельно в межах службових обов'язків з'ясуванням істини займаються слідчий Ларені і лейтенант поліції Дегре.

4. Підбиття підсумків. Долучаючи до своєї оповіді кількох наративів, Гофман показує процес розслідування злочину з різних боків, і те, про що розповідають Брюсон, Міосан і навіть Кардільяк (в сповіді Брюсона) дозволяє розгадати таємницю і звільнити невинну людину.

Узагальнену формулу детективної оповіді визначив американський дослідник В. Оден: «Відбувається вбивство; багатьох підозрюють; всі підозрювані, крім одного, хто є вбивцею, виключаються; вбивця помирає або підлягає арешту» [7]. При дещо спрощеному підході до визначення ознак жанру дослідник представляє типологію героїв у детективному творі: злочинець, жертва, оточення, підозрювані, детективи.

Ларені, голова установи розслідувань і суду, вважає, що заарештований Брюсон – злочинець, і його зізнання відбудеться, як тільки застосують тортури. Із спілкування з ним Скудері зрозуміла, «що для цього страшного чоловіка не існує ні відданості, ні чеснот, що він навіть у найглибших, найпотаємніших закомарках людської душі шукає кривавого злочину і вбивства» [5].

Образ лейтенанта поліції Дегре викликає безперечне зацікавлення. В книзі есеїв Буало-Нарсежака «Детективний роман», а також у дослідженнях Н.Н. Кириленко і О.В. Федуніної зустрічається визначення «авантюрний сищик» [8]. Таким можна вважати гофманівського героя: винахідливий, спритний, схильний до гри, гротескності й переодягань (чого лише варта була його операція з арештом маркизи Бренвільє, коли він, переодягнувшись духовною особою, пробрався до монастиря, вступив у зв'язок із злочинницею, виманив її на побачення і заарештував, чи, іншим разом, полюючи на нічних вбивць, організував цілу низку своїх двійників). Але й він не в змозі схопити нічного розбійника, який дивним чином зник за муром огорожі. Це й спричинило в Парижі хвилю чуток про диявольське втручання: «потяг

до надприродного, загадкового, як це властиво людській натурі, взяв гору над розумом, і скоро почали вірити, що справді сам чорт, як сказав спересердя Дегре, захищає грабіжників, бо вони продали йому свої душі» [5]. Поліцейський не може розкрити злочин не через обмежені здібності, а через власне уявлення про нормальне і можливе.

Особливістю кримінальної історії у творі є той факт, що нічний вбивця і грабіжник сам опинився жертвою злочину. На перший погляд, Кардільяк – один із улюблених гофманівських героїв-ентузіастів: його вважають «найкращим золотарем не тільки в Парижі, а... й у цілому світі... Кожен його виріб ставав справжнім неперевершеним мистецьким твором і щоразу викликав захват у замовника» [5]. В той же час автор показує роздвоєння героя на генія і злочинця, в душі якого відбувається боротьба метафізичного характеру. В Парижі його знають як дивакуватого, але «порядного і чесного чоловіка». Втім, зауважує автор, «дивний погляд його зеленкуватих, глибоко посаджених, блискучих маленьких очей міг би викликати підозру, що насправді він лихий і підступний» [5].

Сам Кардільяк свої нічні злочини пояснює спадковістю, наслідками лихої пригоди, що колись спіткала його матір і потім позначилася на його «згубній пристрасті» до всього коштовного. Припущення, що різні дитячі збочення можуть стати підґрунтям для розвитку майбутніх комплексів і мотивацій скоєння злочинів, було висловлено відомим австрійським психіатром З. Фройдом. На його думку, існує потяг до життя (Ерос) і потяг до смерті (Танатос). Якщо Ерос є креативним і сприяє забезпеченню життєдіяльності людини, то Танатос є деструктивним і виявляє здатність людини на жорстокість і вбивство [6]. Психіка Кардільяка однаково зазнає впливу обох потягів. З одного боку, палка пристрасть до коштовностей робить його найкращим і неперевершеним ювеліром, кожна робота якого є справжнім шедевром. Натхнення і творчий запал, з якими він береться до роботи, є по суті сублимацією, спрямуванням сексуальної енергії на творчу діяльність. Кардільяк має доньку, скоріше за все він вдівець, але невідомо, скільки часу минуло після смерті дружини. Оскільки герой ніколи не згадує про своє сімейне життя, то можна припустити, що на тлі пристрасті до ювелірної творчості родина посідала незначне місце в його житті.

Танатос брав гору після розрахунку з замовником, коли в душі майстра накопичувалася нестерпна туга за своїми роботами, яка штовхала його на нічні пограбування. В німецькій психіатрії навіть існує термін «синдром Кардільяка» для позначення патологічного небажання митця розлучатися із своїми творіннями.

Гофман вперше в літературі представляє психологічний портрет героя, який регулярно здійснює вбивства. В кримінології таких злочинців називають серійними вбивцями. Широкого застосування термін «Serial Killer» набув завдяки діяльності Р. Ресслера, профайлера ФБР і письменника, який досліджував мотиви скоєння злочинів і розробив моделі для визначення психологічних характеристик злочинців [3]. У дослідженнях сучасних правознавців та психологів Д. Дугласа, М. Олшейкера, В. Тіщенка, В. Стратонова, А. Дзюрбеля, Г. Католик та ін. простежується тенденція до формування комплексного поняття про серійних вбивць. До ознак серійного вбивства відносять кількість, систематичність; певний проміжок часу між злочинами; наявність «маски нормальності», яка властива таким злочинцям [1].

Гофманівського героя теж всі знають як добропорядну людину, вправного майстра, «безкорисливого і щирого, ... завжди готового кожному допомогти» [5]. Але жага володіння своїми творіннями, в які було вкладено стільки енергії й емоційного запалу, штовхає його на злочини. Спочатку Кардільяк обмежується крадіжкою своїх робіт. Але, як він зізнається, внутрішня тривога не залишала його: «Той моторошний голос не вмовкав, він глузував із мене й кричав мені: «Ха-ха, твою оздобу носить мрець!» Сам не знаю, чого в мені палала така ненависть до кожного, кому я зробив прикрасу. Авжеж, у глибині моєї душі прокидалася жадоба крові, що лякала мене самого» [5]. Придбання будинку з таємним виходом на вулицю лише підштовхнуло героя до активніших дій.

Після скоєння злочину, як зазначають психологи-криміналісти, настає період «емоційного охолодження», «покою» [1]. Те ж саме відчуває й Кардільяк: «Після цього вчинку я заспокоївся, відчув себе вдоволеним, як ніколи. Примара зникла, сатанинський голос замовк. Я збагнув, чого хоче моя лиха зірка: я повинен або скоритися їй, або загинути!» [5].

Як більшість героїв-маніяків, Кардільяк схильний до колекціонування своїх прикрас, які він відбирав у жертв. У потаємному льосі будинку зберігається колекція, багатшою за яку немає й у королів: «До кожної речі був пришпилений папірець, де докладно зазначено, для кого вона зроблена й коли її вкрадено, здобуто грабунком чи вбивством» [5].

Певненість у своїй невразливості й безкарності підштовхує Кардільяка до своєрідної гри з поліцією, яку він вважає нездатною розкрити ці злочини. Почувши про вірш Складері, що «Коханець, що боїться злодіїв, не гідний кохання» [5]. Кардільяк надсилає чудові

ювелірні прикраси панні Скудері «нібито від імені переслідуваної зграї» [5]. Таким чином, вважає він, «Скудері отримає промовистий доказ свого тріумфу, а я ще й поглузую з Дегре та його посіпак, як вони того й заслугують» [5].

За традиціями детективного жанру злочинець є останньою людиною, яка викликає підозру. Ювелір Рене Кардільяк ні за життя, ні навіть після смерті, не викликав підозри і припущення. І якби черговий замовник, граф Міосан, не запідозрив ювеліра в надмірній цікавості і не подбав про власну безпеку, то, можливо, злочинець так і не був би викритий.

У Гофмана панна Скудері ще мало нагадує вправних детективів на кшталт героїв А. Конан Дойла чи А. Крісті. Втім, на думку англійського журналіста і письменника К. Букера, прообразом міс Марпл, героїні А. Крісті, була гофманівська панна Скудері [9]. При більш уважному зіставленні обох героїнь можна визначити їхні спільні риси. По-перше, поважний вік: Скудері сімдесят три роки, міс Марпл – близько сімдесяти. По-друге, відсутність сім'ї: обидві ніколи не були одружені. По-третє, соціальний статус: вони небагаті, але й незалежні, мешкають у власних будинках і утримують прислугу. По-четверте: не маючи своїх дітей, вони беруть на виховання дівчат-сиріт. По-п'яте: вони обидві відзначаються чуйністю, добрим серцем, аналітичним гострим розумом і прагненням справедливості.

У творі Гофмана панна Скудері попри її активність не розкриває злочин, лише розповідь графа Міосана дозволяє визначити особу серійного вбивці. Але й міс Марпл не завжди вдається розкрити злочини. Так, наприклад у романі «Готель «Бертрам» розслідування паралельно проводять кілька осіб, і міс Марпл цього разу не виявляє свою вправність. На відміну від Скудері, відомої письменниці, яка живе в Парижі і користується пошаною короля та його фаворитки, міс Марпл, сільська жителька, більш гротескна фігура із одвічним в'язанням та спогляданням за життям птахів і сусідів. Гротескні риси Скудері помітні лише в епізоді зустрічі з Кардільяком у маркізи Ментенон: коли він, шанобливо стаючи на коліно, підносить коштовні прикраси літній панні і відверто захоплюється нею, що дає підстави для глузувань щодо майбутнього шлюбу Скудері з ювеліром.

Відомо, що міс Марпл з'являється в дванадцяти романах і в двох збірниках оповідань А. Крісті. Гофман написав лише один твір, який мав неабиякий успіх. Читачі вимагали нових історій на зразок «Панни Скудері», але наступний твір з кримінальним сюжетом «Маркіза де ла Півадьер» (1820) не закріпив цей успіх.

Безперечно, у «Панні Скюдері» Гофмана були лише намічені риси майбутнього детективу, тим більше, що й саме визначення жанру з'явиться значно пізніше. Але варто відзначити новаторство письменника в дослідженні роздвоєння героя-ентузіаста на генія і злочинця, у психологічному аналізі серійного вбивці, в показі паралельного розслідування поліцією і приватною особою. Справжнім відкриттям у літературі була поява образів авантюрного сищика і літньої панни, яка втручається в розслідування, керуючись міркуваннями про гуманізм і справедливість. Звичайно, індуктивний метод панни Скюдері не досягає рівня аналітичного розуму і дедукції міс Марпл; події в творі Гофмана відбуваються не в зачиненому просторі і впродовж тривалого часу всупереч уявленням про класичний детектив. Але не будемо забувати, що «Панна Скюдері» з'явилася за понад два десятиліття до детективних новел Е. По і за 114 років до появи літньої панни-детектива А. Крісті.

Література

1. Данілов О. М. Поняття серійного вбивства та відмежування його від інших суміжних явищ. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія ПРАВО. 2017. Вип. 43. Т. 2. С. 122–125.
2. Barthes R. *Delay and The Hermeneutic Sentence / The Poetics of Murder: Detective Fiction and Literary Theory*. San Diego; New York; London; Harcourt Brace Jovanovich, 1983. 394 p.
3. Ressler R. K., Burgess A. W., & Douglas J. E. *Sexual homicide: Patterns and motives*. Lexington Books: D. C. Heath and Company, 1988. 234 p.
4. Todorov T. *The Poetics of Prose*. Cornell University Press, 1977. 272 p.
5. Гофман Е.Т.А. Панна Скюдері. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=720> (дата звернення: 20.02.2025).
6. Фройд З. По той бік принципу задоволення. Я і Воно. <https://knigogo.top/chitati-online/po-toj-bik-pryntsyphu-zadovolennya-ya-i-vono/> (дата звернення: 29.04.2025).
7. Auden W.H. *The Guilty Vicarage. Notes on the detective story, by an addict*. URL: <https://harpers.org/archive/1948/05/the-guilty-vicarage/> (дата звернення: 24.03.2025).
8. Boileau-Narcejak. *Le roman policier*. Paris: P.U.F. 1974. 240 p. URL: <https://www.scribd.com/doc/95674988/Boileau-Narcejac-Le-roman-policier> (дата звернення: 03.05.2025).
9. Booker C. *The Seven Basic Plots: Why We Tell Stories*. URL: https://www.academia.edu/40444461/THE_SEVEN_BASIC_PLOTS_Why_we_tell_stories (дата звернення: 01.05.2025).
10. Webster N. *American Dictionary of the English*. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/ratiocinations> (дата звернення: 01.05.2025).

References

1. Danilov, O.M. (2017). *Poniattia seriinoho vbyvstva ta vidmezhuvannia yoho vid inshykh sumizhnykh yavysch* [The Concept of Serial Murder and Its Difference from Other Related Phenomena] *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya PRAVO – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. LAW Series*, Iss. 43, Vol. 2. P. 122–125. [in Ukrainian].
 2. Barthes, R. (1983). *Delay and The Hermeneutic Sentence / The Poetics of Murder: Detective Fiction and Literary Theory*. San Diego; New York; London; Harcourt Brace Jovanovich. 394 p.
 3. Ressler, R. K., Burgess, A. W., Douglas, J. E. (1988). *Sexual Homicide: Patterns and Motives*. Lexington Books: D. C. Heath and Company. 234 p.
 4. Todorov, T. (1977). *The Poetics of Prose*. Cornell University Press. 272 p.
 5. Hofman, E.T.A. *Panna Skiuderi* [Miss Scuderi]. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=720> (Last accessed: 20.02.2025). [in Ukrainian].
 6. Froid, Z. *Po toi bik pryntsyphu zadovolennia. Ya i Vono* [Beyond the Pleasure Principle: I and It]. URL: <https://knigogo.top/chitati-online/po-toj-bik-pryntsypu-zadovolennia-ya-i-vono/> (Last accessed: 29.04.2025). [in Ukrainian].
 7. Auden, W.H. *The Guilty Vicarage. Notes on the Detective Story, by an Addict*. URL: <https://harpers.org/archive/1948/05/the-guilty-vicarage/> (Last accessed: 24.03.2025).
 8. Boileau-Narcejak (1974). *Le roman policier*. Paris: P.U.F. URL: <https://www.scribd.com/doc/95674988/Boileau-Narcejac-Le-roman-policier> (Last accessed: 03.05.2025). [In French].
 9. Booker, C. *The Seven Basic Plots: Why We Tell Stories*. URL: https://www.academia.edu/40444461/THE_SEVEN_BASIC_PLOTS_Why_we_tell_stories (Last accessed: 01.05.2025).
 10. Webster, N. *American Dictionary of the English*. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/ratiocinations> (Last accessed: 01.05.2025).
-

Tveritinova T. I.

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor at World Literature Department of Borys Hrinchenko Kyiv Metropolitan University
e-mail: titveritinova@gmail.com
orcid.org/0000-0002-7731-2040

At the Origin of the Detective Genre: E.T.A. Hoffmann as the Predecessor of E.A. Poe

The paper explores genre features of E.T.A. Hoffmann's work «Das Fräulein von Scuderi», which preceded the appearance of E.A. Poe's detective novels, providing grounds for considering Hoffmann as the founder of the detective genre. The patterns of the detective plot in the work «Das Fräulein von Scuderi» are examined: the formulation of the problem (the murder of a jeweler), the appearance of data necessary for its solution (the arrest of the suspect), the discovery of the truth (which is simultaneously carried out by an investigator, a police officer, and a private person - the writer Madeleine Scuderie), and the summing up (which is possible if several narrators are involved and the mystery is gradually solved).

The typology of heroes, characteristic of any detective work, is studied: criminal, victim, suspects and detectives. If the investigator presents himself as a strict guardian of order, then the police officer arouses considerable interest. Hoffmann's Lieutenant Degre is the prototype of an adventurous detective from a classic detective story: clever, resourceful, grotesque, who likes to play and act in disguise. However, in his attempt to expose the thief, he is also unsuccessful, but not because of his limited mental abilities, but because of his own idea of what is normal and possible.

Hoffmann's innovation in the study of the psychology of a serial killer is noted, which later became defined in psychiatry as «Cardillac syndrome». Hoffmann first raises the topic of splitting the hero into a genius and a criminal, which, according to Freudian theory, is explained as the struggle between Eros and Thanatos, the defining basis of human life and mental activity.

The study conducted a comparative analysis of the images of Hoffmann's main character and her possible literary successor, Miss Marple, from A. Christie's detective series.

Key words: detective, E.A. Poe, E.T.A. Hoffman, «Das Fräulein von Scuderi», detective story, typology of heroes, adventurous detective, psychology of a serial killer, Eros – Thanatos, Miss Marple, A. Christie.